

REPUBLIKA E SHQIPËRISË

**KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI
DREJTORIA E HETIMIT ADMINISTRATIV**

Nr.669 Prot.

Tiranë, më 04.07.2026

Lënda: Rekomandim për marrjen e masave për të garantuar të drejtën për një standard të përshtatshëm jetese, për banorët që i përkasin pakicës kombëtare romë, në lagjen “Zinxhira”, Bashkia Gjirokastrë.

BASHKISË GJIROKASTËR

Sheshi “Çerçiz Topulli”

Gjirokastrë

Për dijeni: **KOMITETIT PËR PAKICAT KOMBËTARE**

Rruga e Durrësit, Nr.27

Tiranë

Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi¹ është krijuar dhe funksionon në bazë të ligjit nr. 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar², si institucion i pavarur, i cili siguron mbrojtje efektive nga diskriminimi, si dhe nga çdo formë sjelljeje që e nxit atë.

Bazuar në nenin 32, pika 1, shkronja “P”, të ligjit nr. 10221 datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar (LMD), përcaktohet se: “Komisioneri ka kompetencë ... të bëjë rekomandime për çfarëdo lloj çështjeje që lidhet me diskriminimin”.

Mbështetur në nenin 32, pika 1, shkronja “c”, të LMD-së, ku përcaktohet se: “Komisioneri ka kompetencë të kryejë hetime administrative pas marrjes së informacionit të besueshëm për shkelje të këtij ligji”, Komisioneri, në ushtrim të kompetencës që i jep LMD, me urdhrin nr. 81, datë 22.07.2025, ka filluar procedurat për ndjekjen kryesisht të çështjes mbi situatën e strehimit të komunitetit rom në zonën Zinxhira, të Bashkisë Gjirokastrë dhe gjendjen e infrastrukturës në këtë zonë.

I. Parashtrimi i fakteve lidhur me problematikën e marrë në shqyrtim.

Ky hetim administrativ i nisur nga Komisioneri bazohet në informacionin e përcjellë nga ana e Komitetit për Pakicave Kombëtare, me shkresën nr.167 prot., datë 07.07.2025. Nëpërmjet kësaj shkrese, Komiteti për Pakicat Kombëtare, informon se:

¹ Në vijim do t’i referohemi me akronimin KMD ose Komisioneri.

² Në vijim do t’i referohemi me akronimin LMD.

Në datat 3 dhe 4 qershor 2025, Nënkryetari z. Sead Kazanxhi dhe përfaqësuesi i pakicës rome pranë Komitetit për Pakicat Kombëtare z. Erion Xhaibra, kanë zhvilluar një vizitë në terren me komunitetin rom në zonën Zinxhira, në qytetin e Gjirokastrës. Bazuar në vlerësimet e kryera në terren dhe në bashkëbisedim me banorët e komunitetit rom në këtë zonë, janë identifikuar një sërë problematikash të cilat kanë nevojë për ndërhyrje urgjente institucionale. Ndër të tjera, problematikat kryesore të evidentuar janë:

- Mungesa e strehimit të përshtatshëm për familjet rome që jetojnë në këtë zonë. Në informacionin e përcjellë, Komiteti për Pakicat Kombëtare shprehet se, familjet rome në këtë zonë jetojnë në kushte të rënda, në ndërtesa karabina të ndërtuara në fillim të viteve 90-të, të papërfunduara asnjëherë, shpesh në baraka të improvizuara dhe pa status ligjor.
- Zona është pa infrastrukturën bazë, pa rrugë të sistemuara, ndriçim publik dhe kanalizime, dhe më e rëndësishmja është mungesa e ujit të pijshëm. Familjet nuk kanë asnjë lloj kushti të higjienës dhe shërbimeve sanitare, asnjë lloj aksesit të qendrueshëm për ujë të pijshëm.

Komiteti për Pakicat Kombëtare informon gjithashtu se, gjithë zona rezulton pa status ligjor, pra mungojnë legalizimet. Familjet që kanë ndërtuar nuk mund të legalizojnë objektet për shkak të natyrës së ndërtimit (Baraka). Si shkak-pasojë e mospajisjes së një residence edhe fëmijët që lindin nuk mund të regjistrohen për arsye se nuk kanë adresë rezidenciale. Përveç mungesës së kushteve minimale për jetesë (ujë të pijshëm, higjienë, ndriçim, ngrohje dhe siguri), rreziku fizik për jetën e banorëve është i menjëhershëm dhe real.

II. Procedura e ndjekur nga Komisioneri

Në zbatim të parashikimeve ligjore, të përcaktuara në nenin 32 e 33 të ligjit nr. 10 221/2010 “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi ka ndërmarrë hapat si më poshtë për shqyrtimin e kësaj çështje:

1. Me shkresën me nr. 586/3 prot., datë 07.08.2025, Komisioneri ka kërkuar informacion nga Bashkia Gjirokastrë. Nëpërmjet kësaj shkrese Bashkisë Gjirokastrë i është kërkuar informacioni i mëposhtëm:
 - Sa është numri i banorëve të komunitetit rom, të cilët jetojnë në zonën Zinxhira, në Bashkinë Gjirokastrë? Sa prej tyre janë burra, sa janë gra dhe sa janë të fëmijë (të mitur)?
 - A ka banorë të cilët nuk janë të regjistruar në gjendjen civile? Nëse po, sa është numri i tyre (informacioni të jepet i ndarë sipas gjinisë dhe sa janë fëmijë)?
 - Prej sa kohësh këta banorë jetojnë në këtë zonë? A ka zona të tjera në Bashkinë Gjirokastrë ku janë të vendosur dhe banojnë persona që i përkasin komunitetit rom? Nëse po, sa është numri i tyre dhe ku janë të vendosur?

- Informacion në lidhje me gjendjen social- ekonomike (informacion në lidhje me punësimin, të ardhurat dhe gjendjen arsimore) të komunitetit rom që jeton në zonën Zinxhira të Bashkisë Gjirokastër? Sa prej tyre janë përfitues të ndihmës ekonomike?
- Informacion në lidhje me situatën dhe kushtet e strehimit të komunitetit rom që banon në zonën Zinxhira. Sa prej këtyre familjeve janë të pastreha dhe në nevojë për strehim. Informacioni duhet të përfshijë llojin dhe cilësinë e banesave (kasolle, tenda, baraka, garsoniere, shtëpi private (me tulla, blloqe, beton), depo, apartament, apo ndonjë lloj tjetër)
- Sa është numri i familjeve që i përkasin komunitetit rom, të cilat janë regjistruara në bashki si të pastreha dhe sa prej tyre janë klasifikuar për të qenë përfitues të programeve të strehimit, pra kanë përfituar nga shërbimet e strehimit social?
- A garantohet akses i banorëve të komunitetit rom që jeton në zonën Zinxhira në rrjetin e furnizimit me ujë, në rrjetin e furnizimit me energji elektrike si dhe rrjetin e kanalizime të ujerave të zeza? Nëse jo, cilat janë arsyet dhe çfarë masash janë marrë nga bashkia për të rregulluar situatën dhe për të siguruar aksesin e këtyre banorëve për ujë, energji elektrike dhe kushte të përshtatshme higjeno-sanitare (rrjeti i kanalizimeve)?
- Informacion në lidhje me infrastrukturën rrugore dhe ndriçimin publik në zonën Zinxhira, ku banojnë banorët e komunitetit rom?
- Sa është numri total i banorëve në Bashkinë Gjirokastër dhe sa prej tyre i përkasin komunitetit rom?
- Sa është numri total i personave të pastrehë në Bashkinë Gjirokastër dhe sa prej tyre i përkasin komunitetit rom?
- Sa është numri total i familjeve përfituesve të programeve të strehimit social dhe sa prej tyre i përkasin komunitetit rom?
- Çfarë investimesh ka realizuar Bashkia Gjirokastër gjatë 10 viteve të fundit në lidhje me infrastrukturën rrugore, furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizime, ndriçimin publik, dhe cilat prej tyre kanë pasur në fokus zonën Zinxhira ku banon komuniteti rom? Çfarë investimesh parashikohen në vijim, afatet kohore dhe fondi i parashikuar?
- Çfarë investimesh janë realizuar nga Bashkia Gjirokastër gjatë 10 viteve të fundit në lidhje me përmirësimin e kushteve të strehimit të banorëve dhe sa prej këtyre investimeve kanë pasur në fokus strehimin e komunitet rom në këtë bashki? Çfarë investimesh parashikohen në vijim, afatet kohore dhe fondi i parashikuar?
- Sa është numri i individëve/familjeve në nevojë të cilët përfitojnë ndihmë ekonomike dhe sa prej tyre i përkasin komunitetit rom?
- A ka Bashkia Gjirokastër një plan vendor veprimi për përfshirjen e komunitetit rom? Nëse po, cilat janë parashikimet në këtë plan në lidhje me strehimin e komunitetit rom dhe infrastrukturën e zonave ku banon ky komunitet?
- A ka Bashkia Gjirokastër procedura specifike/të veçanta ndryshe nga procedura që ndiqet për qytetarët e tjerë që nuk i përkasin këtij komuniteti, për mbështetjen e familjeve romë të pastreha që të regjistrohen pranë Bashkisë Gjirokastër?
- A ka hartuar Bashkia Gjirokastër një program 5-vjeçar për strehimin, bazuar në burimet financiare që zotëron, sipas përcaktimeve të nenit 73, pika 2, germa “b”, të ligjit nr. 22/2018 “Për strehimin social”, të ndryshuar? Nëse po, çfarë masash janë parashikuar, në lidhje me strehimin

e komunitetit rom që jeton në këtë bashki, dhe në veçanti banorët e këtij komuniteti që jeton në zonën Zinxhira?

- A ka Bashkia Gjirokastrë në buxhetin e saj vjetor fonde të parashikuara për strehim, si një zë i veçantë dhe nëse po, sa prej këtyre fondeve janë të destinuara për strehimin e komunitetit rom?
- A ka hartuar Bashkia Gjirokastrë planin e veprimit dhe projektbuxhetin përkatës për zbatimin e programeve afatgjata të strehimit dhe nëse po, çfarë parashikimesh ka në lidhje me strehimin e komunitetit rom në këtë bashki dhe në veçanti banorëve të këtij komuniteti të cilët banojnë në zonën Zinxhira?
- Si zbatohet nga ana e Bashkisë Gjirokastrë parashikimi ligjor që bëhet nga neni 19, i ligjit nr.22/2018 “*Për strehimin social*”, i ndryshuar, sa është fondi publik i banesave sociale ose vlera monetare në lek, e krijuar bazuar në kontributin e sektorit privat dhe si është përdorur ai nga ana e bashkisë.
- Në kushtet kur, një pjesë e mirë e familjeve rome nuk kanë njohuri mbi të drejtat e tyre për strehim dhe informacionin e nevojshëm për mënyrën e aplikimit për strehim social, si veprohet nga ana e Bashkisë Gjirokastrë për të informuar këtë komunitet mbi skemat sociale të strehimit?

2. Me shkresën nr.8173/1 prot datë 19.08.2025, ka kthyer përgjigje Bashkia Gjirokastrë, duke parashtruar ndër të tjera se:

Numri i banorëve të komunitetit rom në Bashkinë Gjirokastrë sipas Censit të popullsisë të vitit 2023 është 206 totali, femra janë 86, kurse meshkuj 120. Nuk ekziston një strukturë vendore që të merret me procesin e regjistrimit në gjendjen civile të pakicave kombëtare rome.

Bashkia Gjirokastrë trajton me ndihmë ekonomike 16 familje rome të cilat jetojnë në lagjen Zinxhira, ku 11 prej tyre janë persona me aftësi të kufizuara, 5 janë meshkuj dhe 6 janë femra, të mitur janë 5.

Bashkia Gjirokastrë në vitin 2022 ishte përfituese e programit “*Përmirësimi i kushteve të banimit për komunitetet e varfra dhe të pafavorizuara*” program nga i cili përfituan 15 familje nga komuniteti rom në lagjen Zinxhira.

Bashkia Gjirokastrë në vitin 2023 ishte përfituese e programit “*Përmirësimi i kushteve të banimit për komunitetet e varfra dhe të pafavorizuara*” program nga i cili përfituan 9 familje/individë që i përkasin komunitetit rom në lagjen Zinxhira, 6 familje i përkasin komunitetit egjiptian. Ndërtesat janë ndërtesa tip, të cilat janë ndërtuar para viteve 90.

Bashkia Gjirokastrë në vitin 2023 ka kaluar në Këshillin Bashkiak “*Për miratimin e përfundimit të procedurave të privatizimit të banesave*”, të cilat kanë mbetur pa u regjistruar në zyrën e regjistrimit të pasurive të paluajtshme (sot ASHK) për lidhjen e kontratave para noterit. Kanë përfituar 10 familje të komunitetit rom në lagjen Zinxhira, pasi dispononin dokumentacionin përkatës.

Aktualisht nuk disponohet një bazë të dhënash për numrin e të pastrehëve për sa i përket familjeve/individëve që i përkasin komunitetit rom. Nuk ka të dhëna të sakta pasi janë vazhdimisht në lëvizje, ku pjesën më të madhe të kohës jetojnë dhe punojnë në shtetin Grek.

Bashkia Gjirokastrë në vitin 2025 është përfituese e projektit “Rikonstruksioni i lagjes “Baba Selimi”, Zinxhira”, projekt i cili ka në vëmendje ndërhyrje në sistemin e infrastrukturës rrugore dhe teknike për të gjithë komunitetin në këtë zonë:

- Ndërtimi i rrjetit të ri ujësjellës kanalizime.
- Vendosjen e sinjalistikës rrugore.
- Ndriçimin publik në zonat dhe rrugët më të frekuentuara nga qytetarët.

Numri total i banorëve në Qarkun Gjirokastrë sipas Censit 2023 është 60.013, ku 30.233 janë meshkuj dhe 29.780 janë femra. Numri i banorëve të komunitetit rom në Bashkinë Gjirokastrë sipas Censit të Popullsisë të vitit 2023 është 206 totali. Femra janë 86 kurse meshkuj janë 120.

Bashkia Gjirokastrë është në fillimet e procesit për hartimin e planit 5 –vjeçar të strehimit.

Bashkia Gjirokastrë, konform dispozitave përkatëse dhe me qëllim integrimin dhe gjithpërfshirjen e komunitetit rom dhe egjiptian në jetën vendore ka miratuar Planin Vendor të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve dhe Egjiptianëve me afat veprimi 2022 – 2025. Aktualisht është në proces të hartimit të një plani vendor të integruar.

Bashkia informon se, bën fushata informuese me komunitetin rom në Lagjen Zinxhira dhe mbajnë kontakte me komunikim të vazhdueshëm me kryetarët e komunitetit rom në lagjen Zinxhira. Komuniteti rom asistohet gjithmonë nga specialistët përkatës si për përgatitjen e gjithë dokumentacionit të programeve të strehimit dhe aplikimeve *online*.

3. Bazuar në nenin 33/8, të LMD, ku parashikohet: “Kur e sheh të përshtatshme, komisioneri zhvillon një seancë dëgjimore publike dhe fton palët dhe çdo person tjetër të interesuar”, për të sqaruar të gjitha faktet dhe rrethanat e çështjes, Komisioneri vendosi zhvillimin e një seance dëgjimore në datën 12.11.2025. Kjo seancë dëgjimore iu komunikua palëve me shkresën nr. 1146/1 prot., datë 6.11.2025.

Me e-mail-in e datës 11.11.2025, Bashkia Gjirokastrë kërkoi shtyrjen e seancës dëgjimore për efekt të plotësimit të dokumentacionit shtesë që lidhet me çështjen. Për ti mundësuar Bashkisë Gjirokastrë që të marrë pjesë në seancë, Komisioneri vendoi të shtyjë seancën dëgjimore.

Me shkresën nr. 586/1 prot., datë 20.11.2025, Komisioneri njoftoi zhvillimin e seancës dëgjimore në datë 4.12.2025. Bashkia Gjirokastrë edhe pse ka marrë rregullisht dijeni për datën dhe orën e seancës dëgjimore nuk u paraqit dhe nuk paraqiti ndonjë arsye për mospjesëmarrjen.

4. Mbështetur në nenin 32, pika 1, shkronja c, të LMD, nenin 39, të Rregullores së Brendshme “Për organizimin dhe funksionimin e Zyrës së Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi³”, si dhe në bazë të urdhrit nr.12, datë 20.01.2025, të Komisionerit, në datën 03.02.2026 u krye inspektimi

³ <https://www.kmd.al/wp-content/uploads/2021/05/RREGULLORE-KMD.pdf>

në terren për verifikimin e situatës së strehimit të komunitetit rom në zonën Zinxhira dhe gjendjen e infrastrukturës në këtë zonë, si dhe inspektim në Bashkinë Gjirokastrë.

Gjatë inspektimit të realizuar në datën 3.2.2026, u konstatua se në zonë ndodheshin një numër i konsiderueshëm ndërtesash sipas deklarimeve të banorëve të komunitetit rom të cilët u kontaktuan gjatë inspektimit, në zonën gjendeshin rreth 150 ndërtesa të cilat ishin ndërtuar në fillim të viteve 90-të. Banorët të cilët u kontaktuan gjatë inspektimit deklaruan se ata banonin aty që prej 35 vitesh.

Gjatë inspektimit u konstatua se shumë prej ndërtesave ishin karabina dhe ishin të papërfunduara. Në disa prej ndërtesave ku kishte banorë, u konstatua se banesat ishin në kushte shumë të rënda. Në zonë u identifikuan vetëm një numër shumë i vogël i ndërtesave, të cilat ishi pësuar ndërhyrje dhe rregullime.

Banorët të cilët u takuan gjatë inspektimit deklaruan se, kishin furnizim me energji elektrike ndërsa kishin problematika në furnizimin me ujë, furnizimi me të cilin ishin me orare të kufizuara dhe sasia e ujit me të cilin arrinin të furnizoheshin ishte e pamjaftueshme për të garantuar kushtet minimale të jetesës dhe higjenes.

Nga vizita që u realizua në një nga banesat, u konstatua se tualeti ishte i improvizuar dhe dukshëm konstatohej mungesa e kushteve minimale të higjenes dhe mungonin kanalizimet për ujërat e zeza.

Gjatë inspektimit u konstatua se e gjithë zona kishte mungesë të infrastrukturës, pa rrugë të sistemuara e të shtruara, pa kanalizime. E gjithë zona nuk kishte vende për grumbullimin e mbetjeve dhe për rrjedhojë ambienti kishte prezencë të mbetjeve të ndryshme të hedhura në hapësirën publike.

Banorët të cilët u kontaktuan gjatë inspektimit deklaruar se shumica e banorëve që jetojnë në këtë zonë janë të detyruar të largohen për në shtetin Grek pasi nuk kanë kushtet minimale të strehimit. Sipas banorëve, shumë prej këtyre familjeve vitin e kaluar ishin kthyer nga Greqia pasi kishin marrë dijeni se bashkia do të kryente ndërhyrje për të përmirësuar kushtet e banimit, por u larguan sërish pasi nuk arritën të përfitonin. Sipas banorëve edhe përzgjedhja e personave që përfituan nga ndërhyrja e realizuar nga bashkia kishte qenë selektive dhe nuk kishte patur transparencë mbi mënyrën se si ishte realizuar përzgjedhja e përfituesve.

Gjatë inspektimit të realizuar në terren nuk pati përfaqësues nga Bashkia Gjirokastrë.

Pas inspektimit në terren në lagjen “Zinxhira”, inspektimi vijoi pranë Bashkisë Gjirokastrë. Nga takimi i zhvilluar pranë Agjencisë së Shërbimeve Sociale dhe Shëndetësore, në Bashkinë Gjirokastrë, u dakortësua që në pamundësi për të vendosur në dispozicion informacionin e kërkuar gjatë inspektimit, të përcillej brenda një afati 15 ditor pranë Komisionerit, informacioni për çështjet e mëposhtme:

- Planifikimet për ndërhyrje në infrastrukturën e lagjes Zinxhira, për të sistemuar rrugët, kanalizimet, ujin e pishëm dhe ndriçimin;
- Planifikimet në lidhje me zbatimin e programeve të strehimit social për përmirësimin e kushteve të banimit dhe jetesës të banorëve në lagjen “Zinxhira”.

Me kalimin e afatit 15 ditor të dakortësuar gjatë inspektimit, Bashkia Gjirokastrë nuk depozitoi informacionin e kërkuar.

III. Legjislacioni dhe standardet e zbatueshme.

Kushtetuta e Shqipërisë në kreun për objektivat sociale, nën 59 parashikon ndër të tjera se shteti, brenda kompetencave kushtetuese dhe mjeteve që disponon, si dhe në plotësim të nismës dhe të përgjegjësisë private, synon plotësimin e nevojave të shtetasve për strehim. Ky formulim kushtetues mund të interpretohet se Kushtetuta nuk parashikon një të drejtë të përgjithshme për strehim, në kuptimin që shteti është i detyruar në terma absolute për ta realizuar këtë të drejtë. Megjithatë në interpretim të nenit 5, 116 dhe 122 të Kushtetutës, traktatet ndërkombëtare të ratifikuara janë të pjesë e sistemit të brendshëm juridik, janë të detyrueshme për tu zbatuar dhe kanë epërsi ndaj ligjeve të vendit që nuk pajtohen me të.

E drejta ndërkombëtare e njeh të drejtën për strehim të përshtatshëm, si pjesë përbërëse thelbësore të një standardi të përshtatshëm jetese. Kjo është një e drejtë e cila nuk mund të kufizohet vetëm te pasja e një çatie ose strehe, por duhet interpretuar si e drejta që njeriu të ketë një vend ku mund të jetojë në siguri, paqe dhe dinjitet.

Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, në nenin 25 paragrafi 1, parashikon të drejtën e çdokujt për një standard të përshtatshëm jetese, përfshi të drejtën për një strehim të përshtatshëm.

Neni 11 paragrafi 1, i *Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore*, deklaron se çdokush ka të drejtë për një standard të përshtatshëm jetese për veten dhe familjen e tij, përfshi, ushqim, veshmbathje dhe strehim të përshtatshëm dhe për përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të jetesës.

Në Komentin e Përgjithshëm nr. 4 “*Për të drejtën për një strehim të përshtatshëm*”, Komiteti i Kombeve të Bashkuara për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, struktura e Kombeve të Bashkuara e krijuar për monitorimin e zbatimit të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, shprehet se, e drejta për strehim nuk duhet barazuar me pasjen e një çatie mbi kokë, por ajo duhet parë si e drejtë për të jetuar diku në siguri, paqe dhe dinjitet. Komiteti për të Drejtat Ekonomike Sociale dhe Kulturore, thekson gjithashtu se, e drejta për strehim u duhet garantuar të gjithë personave, pavarësisht të ardhurave të tyre, dhe duhet zbatuar në një mënyrë të tillë që të përputhet me mundësitë e tyre. Strehimi është i lidhur ngushtë edhe me praninë e një sërë shërbimesh, që përfshijnë aksesin në ujë të pijshëm, energjinë për gatim, ngrohje dhe ndriçim, lehtësira hidro-sanitare, vend për hedhjen e mbeturinave, sistem kullimi etj. Individët duhet të kenë mundësi të paguajnë koston e jetesës në një banesë të përshtatshme dhe duhet që atyre t'i krijohet mundësia edhe përmes programeve të banesave sociale, nëse nuk kanë mundësi për të përballuar kostot e një banese. Po ashtu qiramarrësit duhet të mbrohen nga rritjet e paarsyeshme të çmimeve të qirave.

Sipas Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, shtetet duhet të marrin të gjitha masat e nevojshme që të garantojnë se grupeve vulnerabël si romëve⁴/udhëtarëve u duhen ofruar mundësi të përshtatshme për të rregulluar strehimin e tyre dhe mos marrja në konsideratë e nivelit të tyre të mohimit përgjatë viteve kur hartohen kërkesat e nevojshme për rregullimin e strehimit mund të çojë në diskriminim të tërthortë.

Koncepti i banesës së përshtatshme do të thotë që banesat të kenë hapësirë të mjaftueshme dhe t'i garantojë banorëve sigurinë fizike dhe t'i mbrojë nga të ftohtit, lagështira, nxehtësia, shiu, era etj. Banesat duhet të jenë në vende që i lejon akses në punësim, shërbime shëndetësore, shkolla, qendra të përkujdesit të fëmijëve etj.

Sipas Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, shtetet kanë detyrimin minimal, pavarësisht nga niveli i zhvillimit të tyre ekonomik, për të njohur, respektuar, mbrojtur dhe përmbushur të drejtën për strehim të përshtatshëm. Sigurisht që këto të realizohen duhen të garantohen fonde publike të mjaftueshme në mënyrë që të arrihet progresivisht realizimi i plotë i të drejtës për strehim të përshtatshëm, përmes gjithë mjeteve të duhura, dhe në maksimum të burimeve që ka në dispozicion.

Realizimi progresiv i të drejtës shpesh keqinterpretohet si leje për të shtyrë pafundësisht realizimin e të drejtës. Realizimi progresiv jo domosdoshmërisht do të thotë rritje burimesh materiale dhe financiare, por mund të jetë edhe një përdorim më efektiv i burimeve ekzistuese. E drejta për mosdiskriminim nuk i nënshtrohet realizimit progresiv por është një detyrim me efekt të menjëhershëm.

Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit Racor (neni 5 e/iii) e ndalon diskriminim racor, për gëzimin e të drejtës për strehim. Në Rekomandimin e përgjithshëm nr. 27 kundër diskriminimit ndaj Romëve⁵, të miratuar nga Komiteti për Eliminimin e Diskriminimit Racial, ndër të tjera shtetet rekomandohen për marrjen e masave të mëposhtme:

- Të zhvillojë dhe zbatojë politika dhe projekte të cilat synojnë mënjanimin e veçimit të komuniteteve rome sa i takon strehimit; të përfshijë komunitetet dhe shoqatat rome si partnerë bashkë me të tjerët në projekte për ndërtimin, rehabilitimin dhe mirëmbajtjen e shtëpive.
- Të veprojë me vendosmëri kundër çdo praktike diskriminuese që prek romët, kryesisht nga autoritetet lokale dhe pronarë privatë, për të marrë banesë dhe mundësi strehimi; të veprojë me vendosmëri ndaj çdo mase që i mohon banesën ose dëbimin e paligjshëm të romëve dhe të mos i vendosin romët në kampe, në zona të cilat janë të izoluara dhe pa mundësi akses në shërbimet shëndetësore dhe lehtësira të tjera.

⁴ Termi “rome” përdoret si term ombrellë, i cili përfshin edhe egjiptianët

⁵ CERD, Rekomandimi i Përgjithshëm Nr. 27 *Mbi Diskriminimin Kundër Romëve*, miratuar në Sesionin e esëdhjetë e shtatë të Komitetit për Eliminimin e Diskriminimit Racor, më 16 gusht 2000.

Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (neni 14 (2/e) dhe 15 (2)), parashikon detyrimin e shteteve palë që të marrin të gjitha masat e përshtatshme për të eliminuar diskriminimin ndaj gruas në zonat bujqësore me qëllim që të sigurojnë, mbi bazën e barazisë së burrit dhe të gruas, pjesëmarrjen e saj në zhvillimin e fshatit dhe njëherësh në avantazhet që sjell ajo. Në mënyrë të veçantë ato i sigurojnë gruas, të drejtën për të pasur kushte jetese të përshtatshme, sidomos lidhur me strehimin, shërbimin sanitar, furnizimin me energji elektrike dhe ujë, transportin dhe komunikacionet.

Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut (KEDNJ-ja), nuk parashikon të drejtën për strehim të përshtatshëm si një të drejtë të veçantë, por mbrojtja e kësaj të drejte rrjedh nga jurisprudenca e Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ-ja) në kuadër të garantimit të të drejtave të tjera, si e drejta për jetë private dhe familjare apo e drejta për të gëzuar lirisht pronën.

Protokolli 12-të i Konventës, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, ndalon diskriminimin në lidhje me “gëzimin e çdo të drejte të parashtruar nga ligji” dhe kështu ofron mbrojtje më të madhe se sa neni 14, i cili lidhet vetëm me të drejtat e garantuara nga KEDNJ-ja. Në veçanti, fusha e mbrojtjes sipas nenit 1, të Protokollit të 12, të KEDNJ përfshin rastet kur personi është diskriminuar:

- a) në gëzimin e çdo të drejte ligjore të njohur shprehimisht me ligj të veçantë;
- b) në gëzimin e çdo të drejte që rrjedh nga një detyrim i qartë i autoritetit publik sipas legjislacionit të brendshëm, sa kohë autoriteti ka detyrimin të dëshmojë një sjellje të caktuar mbi bazën e ligjit të brendshëm;
- c) nga autoriteti publik në ushtrimin e kompetencës diskrecionare;
- d) nga çdo akt apo mosveprim tjetër i autoritetit publik”.

Rekomandimi (2005)4 “Për Përmirësimin e Kushteve të Strehimit të Romëve dhe Udhëtarëve në Evropë”, miratuar me 23 shkurt 2005, nga Komiteti i Ministrave të Këshillit të Evropës, iu kërkon shteteve anëtare, që meqenëse romet, vazhdojnë të mbeten ndër grupet më shumë të disavantazuara në Evropë, politikat kombëtare të strehimit duhet të adresojnë problemet e tyre specifike si çështje emergjence dhe në mënyrë jodiskriminuese.

Komisioni Evropian kundër Racizmit dhe Intolerancës (ECRI), në Rekomandimin Nr. 13 “Për Luftën Kundër Anti-Ciganizmit dhe Diskriminimin Kundër Romëve”, miratuar me datë 24 qershor 2011⁶, kërkon nga shtetet që të luftojnë anti-ciganizmin në lidhje me strehimin dhe të drejtën për respektimin e shtëpisë së tyre, përkatësisht:

- t’u ofrojnë mundësi romëve të kenë strehim të denjë;
- të luftojnë ndarjen de facto, ose të detyruar lidhur me strehimin;

6 Rekomandimi sqaron se termi "romë" përfshin jo vetëm romët, por edhe sintit, kalit, ashkalinjtë, egjiptianët, monushet, dhe grupe të tilla të ngjashme popullsisht, së bashku me endacakët, në mënyrë që të përqafohet diversiteti i madh i grupeve në fjalë.

- të sigurojnë se ofrimi i shtëpive sociale për romet u vjen në ndihmë integritetit të tyre dhe të mos i mbajë ata të ndarë;
- të sigurojnë që romët nuk dëbohen pa njoftim paraprak dhe pa iu dhënë atyre mundësinë e një strehimi tjetër me kushte të denja;

Raporti i ECRI-i për Shqipërinë⁷, i datës 7 prill 2020, përsërit rekomandimin e tij që, autoritetet përgjegjëse shtetërore duhet të sigurojnë që të gjithë romët dhe egjiptianët, si çdo person tjetër, të gëzojnë të gjitha garancitë që parashikojnë aktet ligjore ndërkombëtare në lidhje me strehimin. Në veçanti, shtesat vulnerabël duhet të përfitojnë nga mbrojtja e duhur ligjore dhe të kenë mundësinë e strehimit në një banesë të përshtatshme. Raporti i sipërcituar në pikat 53-54, të tij përcakton se:

“Situata e strehimit është ende jashtëzakonisht e vështirë për shumë romë dhe egjiptianë në Shqipëri. Përveç kushteve shpesh shumë të dobëta, mungesa e përhapur e titujve të pronësisë ose marrëveshjeve të sigurta të qiramarrjes i bën shumë anëtarë të këtij komuniteti të prekshëm nga dëbimet. Me rritjen e zhvillimit ekonomik në Shqipëri, romët dhe egjiptianët që jetojnë në banesa joformale kanë qenë nën presion për t’i braktisur vendbanimet e tyre, në disa raste duke u dëbuar shumë herë nga vende të ndryshme, pa qasje të lehtë në zgjidhje alternative dhe të përhershme të strehimit. Duke pasur parasysh që kërkesa e përgjithshme për strehim social në vend tejkalon ofertën, kjo zakonisht nuk është një zgjidhje e menjëhershme, përveç një numri të vogël të personave të prekur. Sidoqoftë, shumë romë dhe egjiptianë preferojnë, ose edhe insistojnë, të qëndrojnë së bashku në grupet e tyre të krijuara, të cilat jo vetëm që përbëjnë një identitet kulturor për ta, por janë edhe rrjete të rëndësishme mbështetëse për të përballuar më mirë varfërinë dhe efektet e marginalizimit shoqëror.

Në raportin e tij të mëparshëm, ECRI rekomandoi që:

- (i) autoritetet të forcojnë përpjekjet e tyre për të rregulluar strehimin e paligjshëm për romët dhe egjiptianët;
- (ii) (ii) personat e dëbuar nga shtëpitë e tyre të gëzojnë të gjitha garancitë e dhëna nga standardet përkatëse ndërkombëtare (njoftim paraprak, mbrojtje të përshtatshme ligjore, disponueshmëri të banesave alternative);
- (iii) (iii) akses me përparësi për strehim social, duke u reformuar në mënyrë që të përfshijë më mirë personat e prekur nga prishja e banesave/dëbimeve”.

Ndër të tjera në pikën 58, të tij, citohet se: “ECRI përsërit rekomandimin e tij që autoritetet të sigurojnë që të gjithë romët dhe egjiptianët, si dhe çdo person tjetër, të cilët mund të dëbohen nga shtëpitë e tyre, të gëzojnë të gjitha garancitë që parashikojnë tekstet ndërkombëtare në lidhje me këtë. Në veçanti, ata duhet të njoftohen paraprakisht për dëbimin e planifikuar dhe të përfitojnë nga mbrojtja e duhur ligjore; dhe ata nuk duhet të dëbohen pa pasur mundësinë e ristrehimit në një banesë të përshtatshme. Për më tepër, ECRI rekomandon që autoritetet të ndërmarrin veprime për të parandaluar çdo përdorim të forcës së paligjshme, të panevojshme ose të tepruar gjatë dëbimeve”.

⁷ <https://www.kmd.al/wp-content/uploads/2020/07/Raporti-i-ECRI-t-për-Shqipërinë.pdf>

Direktiva e Bashkimit Europian 2000/43/Këshillit Evropian, e 29 qershorit 2000 për “Zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë ndërmjet personave pavarësisht prejardhjes racore apo etnike”. nuk e përkufizon të drejtën për strehim të përshtatshëm. Megjithatë kjo Direktivë sugjeron që interpretimi të bëhet sipas të drejtës ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, në veçanti të drejtës për respektimin e banesës (sipas nenit 7 të Kartës së BE-së për të Drejtat Themelore dhe Neni 8 të KEDNJ-së), dhe të drejtës për strehim të përshtatshëm (sipas nenit 11 të Marrëveshjes Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike dhe Social Kulturore).

Në kuadrin ligjor kombëtar, e drejta për strehim të përshtatshëm, gjen rregullim në ligjin nr. 22/2018 “Për strehimin social”, të ndryshuar. Objekti i këtij ligji është përcaktimi i rregullave dhe procedurave administrative për mënyrat e planifikimit, sigurimit, administrimit dhe të shpërndarjes së programeve sociale për strehimin, me qëllim krijimin e mundësive për strehim të përshtatshëm dhe të përbalueshëm, duke u mbështetur në aftësitë paguese të familjeve që kanë nevojë për strehim dhe në ndihmën e institucioneve shtetërore përgjegjëse. Një nga parimet e këtij ligji është parimi i mosdiskriminimit, i parashikuar nga neni 10, sipas përmbajtjes vijuese: “1. Të drejtat që burojnë nga ky ligj i garantohen pa asnjë lloj diskriminimi çdo individ, pavarësisht nga gjinia, raca, ngjyra, feja, etnia, gjuha, identiteti gjinor, orientimi seksual, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale, shtatzënia, përkatësia ose/dhe përgjegjësia prindërore, gjendja familjare ose martesore, gjendja civile, gjendja shëndetësore, predispozicionet gjenetike, aftësia e kufizuar, përkatësia në një grup të veçantë dhe çdo gjendje që sjell pasoja diskriminuese.....”.

Në Planin Kombëtar të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve dhe Egjiptianëve (PKVBPPR) në Republikën e Shqipërisë (2021-2025), sikurse edhe PKVBPPR paraardhës (2016-2020), parashikohet marrja e masave të nevojshme nga ana e shtetit shqiptar lidhur me çështjen e strehimit të pakicës kombëtare rome dhe egjiptiane. Në pikën 3/7 “Parimet Themelore”/ “Promovimi i lidhjeve ndërsektoriale” – Plani i Veprimit (2021-2025) trajton nevojat për këto pakica kombëtare në një sërë fushash kyçe, duke përfshirë: arsimin dhe promovimin e dialogut ndërkulturor, shëndetësinë, strehimin dhe integrimi urban, punësimin dhe arsimin e aftësimin profesional, mbrojtjen sociale dhe regjistrimin civil dhe aksesin në sistemin e drejtësisë, me synim nxitjen e integritimit në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme. Në Rubrikën 4 “Kushtet Aktuale dhe Sfidat”, të këtij Plani⁸ citohet se: *Situata e strehimit është ende e vështirë për shumë anëtarë të minoritetit Rom dhe Egjiptianë në Shqipëri. Përveç kushteve shpesh shumë të rrënuara, mungesa e titujve të pronësisë ose marrëveshjeve të sigurta të qiramarrjes i bën shumë anëtarë të këtij komuniteti të prekshëm nga dëbimet. Shumë njerëz ngritën banesat e tyre në tokë publike të papërdorur edhe në pronë, pronësia e së cilës mbetet e paqartë pas rënies së komunizmit në fillim të viteve 1990. Sipas të dhënave të Sondazhit Rajonal për Komunitetin Rom, 84% e komunitetit Rom kanë akses në elektricitet dhe 50% e anëtarëve të minoritetit Rom kanë akses në ujë të pishëm në banesat e tyre krahasuar me shifrën 89% që i takon fqinjëve jo-Romë.”*

⁸ Referuar faqes 12, të Planin Kombëtar të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve & Egjiptianëve në Republikën e Shqipërisë (2021-2025);

Në Pjesën II – Qëllimet e Politikave dhe Objektivat Specifikë/ Qëllimet Strategjike të PKVBPPRE 2021-2025, pika 2, të Planit të Veprimit (2021-2025) parashikohet se një ndër qëllimet strategjike më të rëndësishëm të këtij plani është edhe përmirësimi i kushteve të strehimit për anëtarë të Minoriteteve Rome dhe Egjiptiane si dhe legalizimi i të gjitha vendbanimeve jo formale. Objekti Specifik 1, i këtij qëllimi strategjik përcakton shprehimisht rritjen e numrit të përfituesve romë dhe egjiptianë nga çdo program strehimi. Në elaborimin që i bëhet këtij objekti citohet: *“Anëtarë të komunitetit Rome dhe Egjiptianë vazhdojnë ende të përballen me vështirësi për sa i takon çështjeve të strehimit. Këtu përfshihen vështirësitë në aplikimin për strehim social. Në më të shumtën e rasteve ka mungesa në burimin e verifikueshëm të të ardhurave dhe dokumenteve të tjera si dhe procedurat janë të ndërlikuara. Kjo situatë e vështirë shoqërohet edhe me mungesën e strehëve të përkohshme (si, Qendra Kombëtare Tranzitore e Emergjencave) dhe mungesës së alternativave afatgjata dhe e zgjidhjeve të qëndrueshme të strehimit për këto komunitete. Mbështetja me ndihmë ligjore falas për anëtarët e Minoritetit Rom dhe Egjiptian për problemet që ata mund të hasin gjatë procesit të përfundimit të legalizimit është domosdoshmëri. Shumë familje rome dhe egjiptiane jetojnë në objekte të paprivatizuara ende si: ish-ndërmarrje, pulari, pallate etj, ose i kanë nisur procedurat dhe nuk i kanë përfunduar ato, pra nuk zotërojnë titujt e pronësisë së vendbanimit...”*

Në Kreun III, të LMD, parashikohet mbrojtje e posaçme nga diskriminimi në fushën e të mirave dhe shërbimeve. Në nenin 20, pika 1 dhe pika 2, germa “d”, të LMD parashikohet: *“1. Personi fizik ose juridik që ofron të mira apo shërbime për publikun, me pagesë ose jo, ndalohej të diskriminojë një person tjetër, i cili kërkon t’i arrijë ose t’i përdorë ato: a) duke refuzuar t’i japë një personi apo grupi personash të mira apo shërbime për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji; b) duke refuzuar t’i ofrojë një personi të mira apo shërbime në mënyrë të ngjashme, ose me cilësi të ngjashme, ose në kushte të ngjashme me ato në të cilat këto të mira apo shërbime i ofrohen publikut në përgjithësi. 2. Pika 1 e këtij neni zbatohet veçanërisht për:d) sistemimin në një vend ku ofrohet strehim.....”*

Neni 18, i Kushtetutës, i cili sanksionon parimin e barazisë dhe mosdiskriminimit, sanksionon: *“1. Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit. 2. Askush nuk mund të diskriminohet padrejtësisht për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore. 3. Askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin 2, nëse nuk ekziston një përligje e arsyeshme dhe objektive”*.

Gjykata Kushtetuese në disa vendime të saj ka interpretuar nenin 18 të Kushtetutës, duke theksuar se parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit, jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë, por edhe në të drejtat e parashikuara nga ligjet e tjera në fuqi. (Vendimi nr. 18, datë 29.07.2008, Vendimi nr. 19, datë 09.07.2009, Vendimi nr. 4, datë 12.02.2010, Vendim nr. 31 datë 04.10.2021).

Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëllota për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Ky parim presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta dhe vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme e

objektive mund të përlijet trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë (Vendimet nr. nr. 31 datë 04.10.2021, nr. 27, datë 29.06.2021; nr. 20, datë 20.04.2021; nr. 10, datë 29.02.2016; nr. 48, datë 15.11.2013 të Gjykatës Kushtetuese). Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, duke sanksionuar parimin e barazisë para ligjit, nuk i ka dhënë atij kuptimin e një të drejte absolute, sepse ajo ka përcaktuar njëkohësisht edhe kushtet e kufizimit në ushtrimin e kësaj të drejte. Paragrafi i tretë i nenit 18 të Kushtetutës pranon kufizimet e të drejtës për barazi me përmbushjen e disa kushteve të posaçme, pikërisht të përlijjes së arsyeshme dhe objektive. (vendimi nr. 19, datë 09.07.2009 i Gjykatës Kushtetuese). Ky parim kërkon që të gjitha subjektet të trajtohen në mënyrë të njëjtë, por nuk formulon ndalime që të mund të bëhen trajtime të diferencuara kur individët e grupet nuk ndodhen në kushte të njëjta a të ngjashme, apo kur ka justifikim të arsyeshëm e objektiv, duke vendosur një raport të arsyeshëm dhe përpjesëtimor midis mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të arrihet. (Vendimet nr. 18, datë 29.07.2008 dhe nr.19, datë 09.07.2019 të Gjykatës Kushtetuese).

Neni 14 i Konventës Evropiane për Drejtat e Njeriut (KEDNJ), ndalon diskriminimin në gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara, ndërkohë që Protokolli 12-të i KEDNJ-së, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, ndalon diskriminimin në lidhje me “gëzimin e çdo të drejte të parashtruar nga ligji” dhe kështu ofron mbrojtje më të madhe se sa neni 14, i cili lidhet vetëm me të drejtat e garantuara nga KEDNJ-ja. Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në mënyrë të vazhdueshme ka interpretuar se “diskriminimi” do të thotë që të trajtosh ndryshe pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, persona të cilët ndodhen në situata të ngjashme dhe diferenca në trajtim, nuk bazohet në ndonjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, domethënë, se trajtimi i diferencuar nuk ndjek një qëllim legjitim dhe nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të realizohet⁹. Sipas GJEDNJ-së, e drejta për të mos u diskriminuar e garantuar nga KEDNJ, gjithashtu cenohet kur pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm shtetet dështojnë që të trajtojnë ndryshe personat situata e të cilëve është objektivisht e ndryshme¹⁰. GJEDNJ, shprehet se, ndalimi që rrjedh nga neni 14 do të krijojë detyrime pozitive për shtetet kontraktuese për të bërë dallimet e nevojshme ndërmjet personave ose grupeve, rrethanat e të cilëve janë në mënyrë të rëndësishme dhe domethënëse të ndryshme. Për më tepër, GJEDNJ, shprehet se, neni 14, nuk e ndalon një shtet anëtar që t'i trajtojë grupet ndryshe për të korrigjuar "pabarazitë faktike" ndërmjet tyre; në të vërtetë, në rrethana të caktuara, dështimi në përpjekje për të korrigjuar pabarazinë nëpërmjet trajtimit të ndryshëm, mund të shkaktojë në vetvete një shkelje të nenit 14¹¹.

Në nenin 3, pika 1 të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “*Diskriminim*” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në

⁹ Shih: *Molla kundër Greqisë*, Vendim i Dhomës së Madhe, 2018, prg. 135; *Fábián kundër Hungarisë*, Vendim i Dhomës së Madhe 2017, prg. 113; *Abdulaziz, Cabales dhe Balkandali kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 1985, prg.72.

¹⁰ Shih: Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

¹¹ Shih: Çështjen *Horváth dhe Kiss kundër Hungarisë*, nr. 11146/11, datë 29.01.2013, prg. 101; Çështjen *Thlimmenos*, cituar më lart, prg. 44; Çështjen *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke* (GC), nr.57325/00, GJEDNJ 2007-IV, prg.175).

cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi.”

LMD, është një ligj i cili është miratuar në bazë dhe në zbatim të nenit 18, të Kushtetutës. Në bazë të LMD, jo çdo diferencë në trajtim, konsiderohet diskriminim. Neni 6, i LMD, përcakton: “*Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi”.*

IV. Konkluzione.

Komisioneri vlerëson se, në kushtet kur Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, në nenin 18, garanton parimin e barazisë dhe mosdiskriminimit, ndërsa neni 59 synon plotësimin e nevojave të shtetasve për strehim, dhe kur instrumentet ndërkombëtare të të drejtave të njeriut, të ratifikuara nga Shqipëria, si Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut, Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, Konventa Ndërkombëtare për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit Racor, Konventa Evropiane për të Drejtat e Njeriut dhe Protokolli 12 i saj, si dhe instrumentet e Këshillit të Evropës, parashikojnë të drejtën për strehim të përshtatshëm si pjesë të standardit të një jete të denjë dhe kërkojnë masa konkrete për eliminimin e diskriminimit ndaj romëve në fushën e strehimit, Bashkia Gjirokastrë ka detyrim ligjor dhe kushtetues për të siguruar kushte strehimi dhe infrastrukturë bazë në lagjen “Zinxhira”, në mënyrë të barabartë dhe pa diskriminim ndaj komunitetit rom.

Komisioneri konstaton se, banorët e komunitetit rom në lagjen Zinxhira, në Bashkinë Gjirokastrë jetojnë në kushte të papërshtatshme, në ndërtesa karabina të papërfunduara, të improvizuara, me mungesë të kanalizimeve, problematika dhe furnizim të pamjaftueshëm me ujë, mungesë të kushte higjeno-sanitare, mungesë të infrastrukturës bazë, rrugë të pashtuara e të pa sistemuara. Këto kushte përbëjnë shkelje të të drejtave të tyre për një strehim të denjë.

Komisioneri konstaton se, masat e ndërmarra nga Bashkia Gjirokastrë, nëpërmjet zbatimit të programeve për përmirësimin e kushteve të banimit të banorëve të lagjes Zinxhira përgjatë viteve 2022 dhe 2023, referuar verifikimit të situatës të së strehimit dhe infrastrukturës së kësaj zone në terren, rezultojnë të pamjaftueshme. Familjet nga komuniteti rom që jetojnë në lagjen Zinxhira, nuk janë një realitet i ri për Bashkinë Gjirokastrë, pasi ata banojnë në këtë zonë prej shumë vitesh. Krahësimisht me numrin total të ndërtesave që ndohen në këtë zonë, numri i ndërtesave të cilat kanë përfituar nga programet e strehimit të zbatuara nga ana e Bashkisë Gjirokastrë e kushteve të banimit është shumë i vogël.

Bashkia Gjirokastrë ka miratuar Planin Vendor të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrje të Romëve dhe Egjiptianëve (2022-2025). Në këtë dokument një nga objektivat strategjike është

“Përmirësimi i gjendjes së strehimit të pakicave R&E dhe familjeve të kthyer nga emigrimi në Bashkinë Gjirokastrë, duke shfrytëzuar të gjitha mekanizmat që zotëron Bashkia Gjirokastrë për këtë qëllim” ku objektivi 1 është *“Përmirësimi i banesave dhe infrastruktures ekzistuese të pakicave R&E në Bashkinë Gjirokastrë”*. Në kuadër të këtij objektivi strategjik, synohet që deri në fund të vitit 2025, 130 familje rome dhe egjiptiane në bashkinë Gjirokastrë do të përfitojnë nga përmirësimi i kushteve të banesave dhe infrastruktures ekzistuese. Plani përmban në mënyrë të detajuar treguesit, masat dhe aktivitete konkrete që synojnë përmirësimin e situatës së strehimit të familjeve nga komuniteti romë të cilët jetojnë në lagjen Zinxhira. Bazuar në informacionin që Bashkia Gjirokastrë vendosi në dispozicion të Komisionerit si dhe situata e konstatuar në terren nga ana e Komisionerit gjatë inspektimit të zhvilluar në datën 3.2.2026, dukëshëm këta tregues masa dhe aktivitete nuk rezultojnë të përmbushur.

Planin Vendor të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrje të Romëve dhe Egjiptianëve (2022-2025) evidenton se 80 % e anëtarëve të pakicës rome që jetojnë në Gjirokastrë janë të përqëndruar në lagjen Zinxhira. Problematikat shqetësuese në lidhje me informalitetin dhe kushtet e banimit, me infrastrukturën rrugore, ndriçimin, furnizimin me ujë të pijshëm, kanalizimin e ujrave të zeza, probleme, të cilat ndikojnë ndjeshëm në cilësinë e jetesës së këtyre familjeve, janë të njohura nga Bashkia Gjirokastrë dhe të pasqyruara edhe në Planin Vendor të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrje të Romëve dhe Egjiptianëve (2022-2025).

Bashkia Gjirokastrë akoma nuk ka miratuar një program 5-vjeçar për strehimin, bazuar në burimet financiare që zotëron, sipas përcaktimeve të nenit 73, pika 2, germa “b”, të ligjit nr. 22/2018 *“Për strehimin social”*, të ndryshuar.

Bashkia Gjirokastrë nuk vuri në dispozicion informacion në lidhje me faktin nëse në buxhetin e saj vjetor ka të parashikuara fonde për strehim, si një zë i veçantë dhe sa prej këtyre fondeve janë të destinuara për strehimin e komunitetit rom.

Bashkisë Gjirokastrë nuk vuri në dispozicion asnjë informacion në lidhje me zbatimin nga ana e saj të parashikimi ligjor që bëhet nga neni 19, i ligjit nr.22/2018 *“Për strehimin social”*, i ndryshuar, lidhur me fondin publik të banesave sociale ose vlera monetare në lek, që mund të krijohet bazuar në kontributin e sektorit privat. Krijimi dhe përdorimi i fondit publik të banesave sociale, sipas përcaktimeve të nenit 19, të ligjit nr.22/2018 *“Për strehimin social”*, i ndryshuar do të ishte një mjet efektiv për të adresuar problematikat e strehimit në përgjithësi dhe në veçanti të pakicës kombëtare rome, si një nga grupet më tepër të cenuara nga mungesa e një strehimi të përshtatshëm.

Komisioneri vlerëson se, në kuadër të ligjit nr. 22/2018 *“Për strehimin social”*, të ndryshuar, dhe të Ligjit nr. 10221/2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, si dhe në zbatim të parimit të barazisë dhe të detyrimit për të marrë masa pozitive për grupet vulnerabël, Bashkia Gjirokastrë duhet të ndërmarrë masa konkrete për përmirësimin e kushteve të strehimit dhe infrastruktures në lagjen Zinxhira, për të garantuar akses të barabartë dhe jo diskriminues në strehim, si dhe për të eliminuar çdo formë diskriminimi ndaj komunitetit rom në këtë zonë.

Sa më sipër, Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi me qëllim rregullimin e situatës dhe bazuar në nenin 32, pika 1, germa “F”, të ligjit Nr. 10 221 datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar,

REKOMANDON:

1. Bashkia Gjirokastrë duhet të marrë masa të menjëhershme për të hartuar një plan veprimi të detajuar, për të ndërhyrë në infrastrukturën e lagjes Zinxhira, në mënyrë të vecantë për të siguruar rrugë, ndriçim publik, kanalizime, sinjalistikë, vende për grumbullimin e mbetjeve, furnizim të përshtatshëm dhe të mjaftueshëm me ujë.
2. Bashkia Gjirokastrë duhet të marrë masa për të përmirësuar banesat e familjeve që i përkasin pakicës kombëtare rome që banojnë në lagjen Zinxhira dhe për të garantuar të drejtën për të patur një strehim të përshtatshëm.
3. Bashkia Gjirokastrë duhet të identifikojë dhe të zbatojë në mënyrë efektive mekanizma që mundësojnë përfshirjen e personave dhe familjeve që i përkasin pakicës kombëtare rome në programet e strehimit social.

Bashkia Gjirokastrë duhet të raportojë, brenda 30 ditëve nga marrja e dijeni, mbi masat e ndërmarra për zbatimin e këtij rekomandimi.

Duke besuar në bashkëpunimin tuaj.

KOMISIONER

Robert GAJDA